

VIRALLISEN RASA-ARVON VARJOSSA – TAIDE&DESIGN (FINNISH)

VIRALLISEN TASA-ARVON VARJOSSA

NAISET KIINAN TAIDEMAAILMASSA

TEKSTI KATRIINA KILJÄ

ROYCE LEE, POARY MYSTERY, PAPERIDEKALIS, © IFA GALLERY, SHANGHAI

Vaikka kinalaisella nykytaiteella menee lujaa, naistentaiteilijoiden asema Kiinassa on heikko. Naisten taide on ristiriidassa feministisen taiteen ja virallisen tasa-arvopoliitikan kanssa. Traditioiden murtaminen vaatii rohkeutta.

Shanghai syyskuu 2010. Hiljainen, stuka-dun galleriansa kähisee: feministisen taiteen yhtä näytely on juuri avattu. Seuraavana päivänä gallerian ovi käy jälleen. Kymmenen viikkoa kestänyt näyttely on väkisin suljettu. Kiinan avautumisesta huolimatta taiteilijilla ei vieläkaan saa vapaasti esittää tutkimustensa yhteiskunnan tilasta.

Kiinan taidemaailmassa naiseuteen kytkettyäkin isoa ongelmaksi: naiset taiteilijoiden luona asema mieheksiin kollektiivisiin vertaustensa sekä ristiriitaisiin feministisen taiteen ja virallisen tasa-arvopoliitikan välillä. Ongelmista ensimmäinen liittyy perinteeseen, epä-tasa-arvoista sukupuolten välillä ja toinen, absurdiin kyllä, virallisesta tasa-arvoista sukupuolten välillä. Tradition ja politiikan varjossa muhii muurahaispesä, jota rokaisteensa taiteilijat ja galleriat ottavat tietoisesti riskin.

Konfutselaisen perinteen henki

Kiinalaisilla naiset taiteilijoina ei menesty hyvin. Puolet taidekouluista opettajista on naisia, mutta museojohdajista, kuraattoreista, kriitikoista ja myyjistä taiteilijoihin vain pieni vähemmistö. Menestyneet naiset taiteilijat voi laskea kahden käden varmilli. Heidän äänensä ei kuulu, he eivät saa julkisuutta. Heidät on tunnettu marginaalissa.

Kiinalainen nykytaide on 1980-luvun lopulta lähtien saanut paljon huomiota kansainvälisissä näyttelyissä, mutta huomio on kohdistunut miehistä taiteilijoihin. Naisten osuus näyttelyihin valituista taiteilijoista on ollut surkean pieni tai täysin olematon. Kotimaisilla markkinoilla naisten asema ei ole juuri parempi. Tulorekordit mies- ja naisten taiteilijoiden välillä ovat suuret. Kiinalainen taidehistoriankirjoitus on patriarkaaliseen naiseen ohittanut naiset lähtien.

Naiset taiteilijat ovat vasta nyt tulossa näkyviksi. Viivästys johtuu osittain markkinoiden ennakkoluuloista, osittain sosiaalisen tradition tavasta määrittää naiset ja heidän taiteensa.

Salongista sukupuolettomuuteen

Kiinan feodalismin taiden harrastaminen oli miesten eturoukka. Kaikki merkittävät taiteilijat olivat miehiä. Vain naisilla, joiden varauksia taiteen taidetta ei ollut, oli mahdollisuus harrastaa taidetta. Tytöille taide oli keino tappaa aikaa, hirttautua viihtymään miehiä. Taiteellisuutta ei pidetty naisellisuuden hyveinä. Sishuononin luokitut naiset maisemat lähinnä siitä, mitä he ympärilläkin nähtävät: kukkia ja huoneensa avoimen näiden ja lasten elämä. Teos arvostettiin hyväksi, jos se "hajautti" naisen feminiinistä luonnetta miehen silmiin" tai näytti miehen maailmasta. Taidekritikko **Lao Wenin** mukaan samat arvostusperiaatteet ovat käytössä vielä tänäkin.

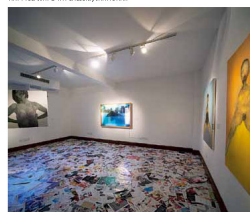
1910–1910-luvulla vain harva nainen pystyi osallistumaan ajan taidepiireihin ja vielä harvempi pääsi opiskelamaan länsimaisista taiteista. Naiset, jotka oppivat modernia länsimaisia taidetta, musiikkia, salongitaiteelle ominaisia aiheita, kuten kukkia ja muotokuvia.

Kommunistisen vallankumouksen sanotaan vapauttaneen kiinalaisen naisen. Naiset kenties vapautuivatkin kotinsa sisäpuolella, mutta vain astuakseen yhteiskuntaan, joka oli – ja on edelleen – miesten hallitsemassa. Vallankumouksen naisilla ei ollut esikuvia, joihin tutustua. Ei ollut esimerkiksi naisellista naiseita, joka ei olisi tasavertaisena miehen rinnalla ja "kannatteli puolta taivasta", kuten **Mao** julisti. Malli oli siis otettava miehiltä, aikansa ja käytöstä myöten. Uhiset sanat riittivät väistämättömän naisen murteen. Nainen taiteella oli sama luonne: se oli vallankumoukselta ja estetiikalta miehiltä.

TANG HUIHONGIN JA SHAO YIN VALOKUVA POLICE AND HER -NÄYTTELYSSÄ IFA-GALLERIASSA SHANGHAISSA KESÄKUUN 2010. © IFA GALLERY, SHANGHAI

FAN JIURONGIN, ZHANG HUIHONGIN JA DONG HUANGTANGIN TIEKISTÄ SIEMÄSTÄ NÄYTTELYSSÄ. © IFA GALLERY, SHANGHAI

LING DONGHANGIN NÄYTTELYSSÄ POLICE AND HER -NÄYTTELYSSÄ. © IFA GALLERY, SHANGHAI

Uusi perspektiivi, vanhat ongelmat

1990-luvulla illestehtyvä enemmän merkittävät taiteilijoiden muutokset. Taiteilija **Zhou Siqiong** (1959–1996) oli ensimmäisiä naisia, jotka kiinnittivät toisiaan huomiota kiinalaisen naisen kohtaloon feministisessä näkökulmasta. Feministien uhrien rinnalle tuli naisen maailman ja sen merkityksen tutkimista.

Vuodetuhannen loppu näki kiinalaisen feministien taiteen nousun. Taiteilijoiden suurempi tietoisuus naisten asioista ja heidän asioissa elämänsä arvosta alkoi näkyä töissään. Taiteilijat alkoivat ilmaista itseään vahvasti, vaikuttain hyvin henkilökohtaisesti luonnollista teosta, jota ei lähdesi sidottu omiin taitoihinsa. Alustomaalaukset, vuorovaikutukset, liitetut sukupuoliset ja kokeelliset olivat ilmeisiä elementtejä.

Taidekritikko **Ja Fangzhou** mukaan 1990-luvun naisitaiteilijoiden työt olivat hyvin kauden siitä stereotyyppisen feministisen tyylin, joka vallasi perinteisen naisitaiteilijoiden tyylin. Nyt naisten näkökulmat olivat uuttia, heidän tosiaan oli enemmän kiinnostusta ja metodia kuin ennen, mutta teokset pyrkivät edelleen esittämään naisten tekemisiä.

Kiinalaiset naisitaiteilijat alkoivat olla tietoisia siitä, mikä feministi tarkoittaa. He katselivat maailmaa perspektiivistä, joka oli aiempien sukupuolien naisitaiteilijoiden mahdollinen. Kuraattori **Jiang Mei** muistuttaa kritiso, että kiinalaisen feministien taide 1990-luvulla oli lauanton ensimmäisenä yllätyksen tilan ja itsensä kehittämisen lemmikkejä. Naiset harvoin osallistuivat keskustelun kansainvälistenä taidolla tai ilmaisivat näkemyksiään poliittisista, yhteiskunnallisista taiteilijasta.

2000-luvun Kiinassa naisitaiteilijat taitsivat edelleen toisen kauden, että heidän taidettaan pidetään vähäpätöisenä tai hyvin henkilökohtaisena. **Phyllis Howeleng Teo** Qiongdin yliopistosta sanoo, että valkua naisten vaikutus kuvataiteisiin, moderniin kulttuuriin ja kiinalaisen identiteetin mokskaamiseen on ollut merkityksellinen, ei heidän rooliaan ole haluttu tunnustaa. Naisitaiteilijat paitsivat osallistumaan lähinnä näyttelyihin, jotka kiertivät sukupuolen ja/tai etnisyyden ympärillä. Enimmäkseen merkittävät näyttelyt oli Kiinan kansalligalleriassa vuonna 1998 järjestämä Century Woman -näyttely.

Valkua on periaatteessa rohkaiseva, että naisitaiteilijoiden teokset saavat omia näyttelyitä, on vaarana, että alitkaa huomota kiinnitetään juuri sukupuoleen, ei taideteoksen itseensä. Kannanvetoa merkityksellisiä kiinalaisten naisitaiteilijoiden luokittelua roolun ja sukupuolen mukaan "et-eurooppalaisia" ja "ei-miehellisiä" vahvistaa heidän toisuttuaan ja heikentää yleisen kykyä nähdä taiteet on yksilöllisyys, kritisoi Joan Kee Michiganin yliopistosta. Valkua Kiinan naisitaiteilijat kokevat alitkaa on uniikkia näkökulmilla, jotka eroavat miestaitelijasta, monet heistä pelkivät kategorisoinnista pelkän sukupuolen perusteella.

Taiteilija **Lin Tianmao** tiivistää: "Minua kutartaa usein kiinnähtäessä naisitaiteilijaksi. Mutta itse kutsun itseäni taiteilijaksi jenseksiä ja kiinalaiseksi."

Feministisen taiteen kivinen taival

Liandaisen feministien taiteilijaksi ei koskaan joutunut Kiinaan, mutta se on noussut laajasti kulttuurin tavoin vaikuttanut kiinalaiseen nykykulttuuriin, sanoo Liao Wen. Sitä kiinalaisen feministien taide on enemmän tai vähemmän liandaisen feministien taiteen loppupuolta, vaikuttain historialliset ja sosiaaliset tekijät toivat sitä alinlaatuun. Kiinassa feministien taiteen tekemiseen liittyy aina riski siitä, että teos saatetaan tulkita viralliseen tasa-arvopoliittikan vastaiseksi.

Taidekritikko **Ja Fangzhou** tyrmäsi ajatuksen naisitaiteilijoiden feministista. Hänen mukaansa he kiinnittivät vain vähän huomiotu asioihin, jotka tapahtuvat henkilökohtaisen ja perhe-elämän ulkopuolella. "He ovat keskittyneet kauratutun asiain viitoihin ja löytämään inspiraatiota henkilökohtaisesta kokeemuksesta ja fyysisestä kielestä. He kiittävät siitä vain harvoin raton salaisen alityylinä näkökulmasta. Korkin san moni ei ole kiinnostunut historiasta tai poliittisista, vaan aiheista kuten luonto, elämä, ihmisväköt ja elinolosuhteet. Ja heillä puuttuu yleisesti kiinnostus miesten maailmaan kukaan ja he eivät vastaa harvoin miesten kohteesta".

Myös kritikko Liao Wen näkee, että naisitaiteilijat ovat edelleen mieheisen yhteiskunnan odotusten alla. Naisten taiteella ei hä-

nen mukaansa ole juurikaan tekemistä feministisen tiedotomisen jatkoy-Kiinan elinolosuhteiden kanssa. Liao ei kuitenkaan vyyryä syytä naisten näkökulle, mutta hän jättää mainitsemattana elämäntekijä, jossa feministien taiteen tekeminen on tähtyvalkeaksi.

Feminismiä? Ei kiitos!

Feministiseksi luokitettavaa taidetta kuitenkin tehdään ja sitä esitellään näyttelyissä. Taiteilijoiden rohkeutta ihailen katsojan on kuitenkin muistettava, että eivät näyttelyt olevat teokset välttämättä kerro totuutta kiinalaisen yhteiskunnan tilasta. Mahdollisen sennekin jälkeen ne nimittäin kertovat vain sen, mitä virallisesti on sopivaa esittää.

Valkua taide oliakin feministista, ei sen tekijä yleensä rohkene kutsua itseään feministiksi. Pekingissä saava taidekuraattori **Robert Bernell** arvelee, että naisitaiteilijoiden miedessä feministin liittyy liian lähellesti valitun poliittiseen liikkeeseen, joka on ristiriidassa heidän todena henkilökohtaisen luonteen kanssa – ja siten myös sen kanssa, millaisiksi he kokevat itsensä. Sitä he epäilevät kutsua itseään feministiksi.

Todellinen syy epäilyksiin ei välttämättä ole niin pehmeä kuin Bernell väittää. Shanghaiissa saava taiteilija ja taiteentutkija

Monika Lin haastatteli kiinalaisia naisitaiteilijoita, joiden toista välittyy edes feministinen näkemys. He kuvaavat teoksissaan nain, prostituutioa, raskautta sekä yhden lapsen poliittikan aiheuttamia seurauksia, kuten lasten vauriita äidiltään ja lähetymistä liandaiseen adoptioon. Feministidit nämä naiset eivät kuitenkaan suostuneet tunnetutumaan. "Tuntee heidän heaustatteleja lopuksi taiteilijat lopulta myöntävät, että miehet ja naiset eivät Kiinassa todellakaan ole tasa-arvoisia", kertoo Lin ja jatkaa: "Kun kysyin, kuvaivatko he kokemaansa epätasa-arvoa toisiaan, he vastasivat myöntävästi". Kun Lin kysyi naisilta, olivatko he siis feministeja, he kielivät jyrkästi. Linin tutkimus mukaan feministitkin tunnustautumiseen olivat mekin nyt hallituksen ja virallisen tasa-arvopoliittikan kyseenalaistamista, mikä Kiinassa osoittaa huonoa arvostuskykyä. Tulkinataksin on liiolehtu, sillä Lin kertoi, miten joiden haastatelluista taiteilijoista joutuvat pidätetyiksi "liian feminististen" todena vuoksi. Heidän toista takavarikoituiin tai pidätettiin näytetyitä, kuten kävi Shanghaiissa sykeyllä 2010.

Galleristi **Li Wen** tiivistää naisitaiteilijoiden tilanteen osumasti, mutta varovaisen optimistisesti:

Tämä yhteiskunta ja tämä historia ovat kauraväri: iit on liian raskas muuttua, iit vastusta on mahdollista kapioida, iit ei voi hukata. Mutta taide muuttaa iit pehmeäksi. 10

OUTLINE, LADY'S, 2000. VIDEO © GUY GALLERY

